

Oponentský posudek diplomové práce

Daniel Waclawek: Teologická analýza synodů Slezské církve evangelické augsburského vyznání od roku 1948 do dnešního dne.

Zadání i metodu práce vysvětluje diplomand v Úvodu (6): rozbořením synodních dokumentů v uvedeném období chce sledovat vybraná témata, na kterých by šlo dokumentovat život vlastní církve. Tato církev je charakterizována několika okolnostmi – geograficky, luterskou tradicí a řadou historických proměn za poslední století v oblasti politické. Jsou zmíněny i těžkosti, které tuto práci budou doprovázet. Souvisí s povahou pramenných dokumentů a stavem církevního archivnictví.

Zvolené metodě odpovídá i struktura práce. V prvním oddílu jsou představeny jednotlivé synody, v další a nejrozsáhlejší části je pojednáno osm tématických okruhů a v Závěru je shrnuto autorovo hodnocení.

Diplomand nijak neztrácí čas a přechází rovnou k věci: Bez jakéhokoliv uvedení například o významu synodů pro církev a jejich místě v životě církve, následuje na devíti stranách soupis synodů s uvedením hlavních témat jednání a několika vysvětlujícími poznámkami.

Podobně abruptně začne diplomand pojednávat vybraná témata. Nijak nezduvodňuje, proč a jak vybral právě tato, ani se nijak nevěnuje problematice, kterou si předsevzal, totiž jaká budou kritéria teologické analýzy. Lze jen odhadovat, že se jedná o témata, která se na synodech projednávala vícekrát, nebo jde o nezpochybnitelně teologické téma. Jednotlivé kapitoly však pojednává analogicky: po obecném úvodu následuje opět seznam synodů a dokumentů, které se daným tématem zabývaly, následované vlastním hodnocením a názorným grafem (barevným „koláčem“), který statisticky procentuálně vyjadřuje zájem synodů o dané téma.

Je zřejmé, že jednotlivá témata od sebe nelze čistě oddělit tak, aby se vzájemně nepřekrývala. Například v líčení dramatických událostí rozdělení církve (63-69) se ukazuje, že jde nejen o spor vedení církve a pietisticko-probuzeneckého laictva (63), ale ve hře byly otázky „přijímání večeře Páně od nehodných služebníků“ (63), vztah ke státní správě atp. Ale v těchto kapitolách o daném problému zmínka již není. Na tomto příkladu se ukazují hranice zvolené metody – úzká koncentrace na pouhou registraci projednávaného tématu nedovoluje pojednání v širších souvislostech, v jakýchsi křížových referencích. Tím mám na mysli například otázku po poslání církve obecně – jakou církev, jaké sbory výsledky synodů budují? Které *věroučné* rozdíly mohou být za rozdělením církve a jak jsou tyto rozdíly – z hlediska luterské teologie – relevantní? Které možnosti poskytuje luterská teologie k jejich překonání? Podobně například kapitola o vzdělávání. Že je vedeno principy christocentrismu a že se „nesoustřeďuje pouze na členy církve“ (36) je důležité rozpoznání. Ale opět – jaká je tedy koncepce škol, ve kterých se SCEAV tolik angažuje? I když o tom synody přímo nemluví, nelze vypořádat teologický záměr, se kterým se o tyto školy usiluje? Právě tato oblast nabízí bezbřehou možnost srovnání jak s pramennou základnou u samotného Luthera či Melancthona, tak se současným luterstvím. V kapitole o Bibli se dočítáme o synodem stanovených „pravidlech správného výkladu“ (20). Co se sleduje tím, že jej může konat jen řádně povolovaný kazatel? (Zde uvedený „profesor Bonhoeffer“ nebyl profesorem.)

Grafy (a statistiky) a jiné empirické metody mají v praktické teologii své místo. Mám však za to, že v podobě, jak jich diplomand užívá, mají jen pramalou vypovídací hodnotu a nevyužil jejich potenciálu. Jednak jde o čistě kvantitativní sdělení, kolikrát bylo to které téma učiněno

předmětem jednání. Nevyjádří se tím například, zda se k danému tématu sepsal například na místě jeden papír, nebo se tím léta předem zabývala některá komise. A pak chybí jakési závěrečné resumé těchto grafů (souhrnný koláč), které by vyjadřovalo celkový přehled, případně tendence. Například autor výslovně zmiňuje, že se nebude věnovat tématům organizačně-správním (6). Ale pro teologickou analýzu by bylo zajímavé, jak velké procento zaujímá na synodech právě tato agenda. A možná by se i ukázalo, že ani rozpočet není zase tak neteologické téma, jak by se mohlo zdát. Ostatně naopak se zdá, že například téma titulů v církvi (69-71), nebo správního dělení, kterými se zabývaly synody prakticky od r. 1948 do 90. let, je čistě organizační záležitost a vlastně by v rámci této práce nebylo třeba zmiňovat. Nebo bylo? Proč je k ustanovení pěti seniorátů připojen i „Rámcový návrh náplně práce nových seniorátů“ (61)? Co se tímto ustanovením mohlo sledovat? Co znamená péče o „křesťanskou kulturu“? (tamtéž)

Autor se v Závěru zmiňuje o „zvláštní kapitole teologického rozboru z novozákonního pohledu“ (93). Není uvedena v obsahu diplomové práce, ale odhaduji, že se jedná o „Závěrečnou hodnotící kapitolu“ (88nn), kde lze nalézt odkaz k některým biblickým místům. Kapitola obsahuje ne nezajímavé autorovy úvahy, avšak z hlediska odborně teologického jde o velmi problematickou část. Metoda práce s biblickým textem je ryze diletantská a výsledek není žádný. Že se v Bibli vyskytují tu a tam podobné fenomény, jako v životě církve, je jakýsi obecný předpoklad, kterému se v této podobě není třeba věnovat v diplomové práci. A v předložené podobě již vůbec ne! Jestliže však autor píše, že „synody byly biblickou zvěstí a poselství jakoby lemovány“ (89), pak by bylo ovšem zajímavé pokusit se pár synodních kázání či adekvátních textů představit a připojit k analyzovaným synodním dokumentům.

Nadpis diplomové práce nebyl zvolen právě nejšťastněji. Termín „do dnešního dne“ evokuje představu, že práce bude dovedena skutečně do současnosti. Ale diplomand končí – bez jakéhokoliv vysvětlení – v roce 2006.

Seznam literatury je přehledně rozdělený do čtyř oddílů. V prvním je představen soupis užitých synodních dokumentů. Protože se jedná vesměs o dokumenty typu „Zápis z jednání...“, bylo by dobré zpřesnit jejich identifikaci jako archivní položku, pokud je to možné. Další užitá literatura se týká především bohoslužebných a vyznavačských knih a historie. Pouze jeden titul se týká vlastní teologie. Což lze u práce, která podle svého názvu má těžisko v teologické analýze, považovat za přinejmenším udivující.

Z hlediska formálního se jedná o práci vcelku standardně zpracovanou, snad by však bylo vhodné umístit začátky podkapitol na novou stránku, aby nesplývaly s předchozími grafy.

Předložená diplomová práce výsledkem archivního bádání, soupisu a třídění řady dokumentů, je rovněž výsledkem osobního, a to nikoliv nekritického vztahu k vlastní církvi. Autor musel rovněž těžce zápasit s povahou dokumentů, které tato církev na synodech vytvořila a zachovala pro další generace. Nic to však neubírá na skutečnosti, že diplomand vyčerpал své možnosti na sběru materiálu a jeho popisu a vlastní zadání naplnil jen ve zcela minimální míře.

Vzhledem k výše popsaným nedostatkům práci **nedoporučuji k obhajobě.**

ThDr. Ladislav Beneš

V Pardubicích 21.1.2010